

marife

dini arařtırmalar dergisi

Turkish Journal of Religious Studies

cilt / volume: 22 • sayı / issue: 2 • kiř / winter 2022

Kilise Hukukunda Evharistiya Ayininin Sıhhat Şartları

Norms for Validity of the Sacrament of Eucharist According to Canon Law

Musa Osman Karatosun

*Dr. Őğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesi, Dinler Tarihi Anabilim
Dalı*

*Assist. Prof., Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Islamic Sciences, Department of History of
Religions*

Ankara / Türkiye

mkaratosun@hotmail.com | <https://orcid.org/0000-0002-0449-5851>

Article Type / Makale Tipi

Research Article / Araştırma Makalesi

DOI: 10.33420/marife.1189246

Article Information / Makale Bilgisi

Received / Geliř Tarihi: 14.10.2022

Accepted / Kabul Tarihi: 08.11.2022

Published / Yayın Tarihi: 30.12.2022

Cite as / Atıf: Karatosun, Musa Osman. "Kilise Hukukunda Evharistiya Ayininin Sıhhat Şartları". *Marife* 22/2 (2022): 585-604. <https://doi.org/10.33420/marife.1189246>

Plagiarism / İntihal: *This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. / Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.*

Copyright / Telif Hakkı: "This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 (CC BY-NC-ND 4.0) International License." / "Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari-Türetilemez 4.0 (CC BY-NC-ND 4.0) Uluslararası Lisansı altında lisanslanmıştır."

e-ISSN: 2630-5550

<https://marife.org/tr/>

Kilise Hukukunda Evharistiya Ayininin Sıhhat Şartları

Özet

Bu çalışma Katolik Kilisesi perspektifinden kutsal Evharistiya ayininin sıhhat şartlarıyla ilgili yasa metinlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Evharistiya ayini Katolik itikada göre yedi büyük sakramentten birisi olarak kabul edilir. Sakramentler şekil ve biçim açısından Kilise tarafından nasıl icra edileceği bütün hatlarıyla belirlenmiş kutsallaştırıcı eylemlerdir. Evharistiya Sakramenti'nde ekmek ve şarap takdis edilerek İsa Mesih'in eti ve kanına dönüşür ve bütün inananlara paylaştırılır. Tam bir saygınlık, alçak gönüllülük, dindarlık ve kutsallık ifade etmesi ve dünyadaki bütün Katolik kiliselerce aynı şekilde icra edilmesi için bu sakramentin icra edilmiş şekli kanunlarda belirtilmiş ve bütün rahiplerin bu kurallara uyması emredilmiştir. Bu kurallar resmi ibadet kitaplarının giriş sayfalarında yer alan yönergelerde "De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus" isimli bir başlıkta ele alınmıştır. Bundan başka Katolik Kilisesi'nin hukuk metni olan Codex Iuris Canonici içinde de Evharistiya Sakramenti'yle ilgili bazı kurallar vardır. Çalışmamızda bu iki hukuk metni incelenerek bu ayinin sahih bir biçimde icra edilmesi için konulan kurallar Latince'den tercüme edilerek üzerlerine yorumlar yapılmıştır. Ayin kitaplarının tarihsel serencamında iki önemli tarihsel olay milat kabul edilir. Bunlar Trent Konsili (1545-1563) ve II. Vatikan Konsilidir (1962-1965). Trent Konsili'nin amacı Reform hareketlerine karşı Katolik Kilisesi'nin dogmalarını savunmak ve var olan litürjiyi korumaktır. Bu sebeple Trent Konsili'nde alınan kararlarla ibadet kitapları düzenlenerek ibadet metinleri ve ibadete dair kurallar bir araya getirildi. Bu kararlara binaen Missale Romanum ismiyle bir ayin kitabı ilan edildi. İlk nüshası 1570 yılında ilan edilen bu ayin kitabının 1604, 1634, 1884 ve 1920 yıllarında yeniden basımları ve düzeltmeleri yapıldı ve böylece üç yüz yılı aşkın bir süre Latince olarak yegâne ve tek nüsha olarak kaldı. 1955 yılında Katolik litürjide çok büyük değişiklikler meydana geldi ve Evharistiya Sakramenti'nin icra edilmiş biçimi de bundan nasibini aldı. Ancak ayinin sıhhat şartlarıyla ilgili ciddi bir değişiklik olmadı. II. Vatikan Konsilinden sonra Yeni Ayin Düzenine geçildi ve artık ibadetin dili de yerel dillere çevrilmeye başladı. Böylece ibadet kitapları da değişmeye başladı. Bunun sonucunda 1969, 1975, 2002, 2008 yıllarında Latince, 2011 yılında da İngilizce olmak üzere Yeni Ayin Düzeni'yle yazılmış ibadet kitapları ilan edildi. Bu yeni kitapların içinde De Defectibus metni yoktur. Ancak bu metinde kurallar Evharistiya Sakramenti'nin icrasında hâlen gözetilmektedir. Bu sebeple çalışmamızda kaynak olarak bu metne ibadet kitaplarında yer veren son nüsha olan 1962 tarihli Missale Romanum kullanılmıştır. De Defectibus 46 maddeden oluşan bir yasa metnidir. 10 ana başlık altında ele alınan bu yasalar temelde ekmek ve şarabın mahiyetiyle, hazırlanışlarıyla ve kutsanmalarıyla ilgilidir. Bu yasalara göre Evharistiya Sakramenti'ni yalnızca bir rahip yapabilir ve kutsadığı ekmeğin ve şarabın kusurlu olup olmadığını kontrol etme görevi de onundur. Örneğin mayasız ekmek veya sirkeleşmiş şarap kusurlu sayılmaktadır. Evharistiya Sakramenti'nin en önemli anı ekmek ve şarap üzerine kutsama kelimelerinin okunduğu andır. Latince "hoc est enim corpus meum" ve "hic est enim Calix Sanguinis mei..." şeklinde başlayıp devam eden kelimeleri telaffuz ettiği an artık oradaki ekmek normal bir ekmek değil İsa'nın bedeni, şarap da normal bir şarap değil O'nun kanına dönüşmüş olur. Yasa metinleri rahibin bu metinleri doğru bir şekilde telaffuz etmesini ve karşılaşılabileceği çeşitli aksilikleri nasıl çözebileceğini detaylı şekilde ele alır. Fakat bütün bunlardan önce rahibin oruç tutarak manen bu kelimeleri söylemeye kendini hazırlaması, kutsama kelimelerini söylerken niyetini halis kılması ve tüm bunları yaparken ayinle ilgili bütün çevresel unsurların da hazır edilmesini sağlaması gerekmektedir. Bu yasalar ve ibadet kitaplarındaki yönergeler rahibin davranışlarını, sözlerini, hareketlerini, hatta gözlerini nereye çevireceğini bile o denli kesin hatlarla belirler ki; Evharistiya ayininde rahip sadece bir vekil hükmündedir. Kendinden ayine bir şey katamaz. Çünkü Hıristiyanlara göre rahip bile Tanrı İsa Mesih'in kurtuluşuna muhtaçtır. Bu yasalara uyulduğu sürece bütün Katolik Kilisesi'nde aynı şekilde icra olunan bu sakrament vasıtasıyla ortak bir davranış birliği sağlanır.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Katolik Kilisesi, Kilise Hukuku, Evharistiya Sakramenti, De Defectibus.

Norms for Validity of the Sacrament of Eucharist According to Canon Law

Summary

This study aims to examine the legal texts related to the norms for validity of the Sacrament of the holy Eucharist from the perspective of the Catholic Church. To Catholic belief, The Eucharist is considered one of the seven great sacraments. The sacraments are sanctifying acts of which shape and form are precisely defined by the Church how to be performed. In the Sacrament of the Eucharist, the bread and

wine are consecrated into the body and blood of Jesus Christ and shared among all believers. The manner in which this Sacrament is performed is prescribed by law and all priests are commanded to obey these rules, so that it expresses complete dignity, humility, piety, and holiness, and is performed in the same way by all Catholic churches around the world. These rules are discussed under a heading called "De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus" in the instructions on the introductory pages of official worship books. In addition, there are some rules regarding the Eucharist Sacrament in the Codex Iuris Canonici, which is the legal text of the Catholic Church. In this study, these two legal texts were examined and the rules set for the valid act of this ritual were translated from Latin and comments were made on them. Two important historical events are considered milestones in the historical process of the ritual books. They are the Council of Trent (1545-1563) and Vatican II (1962-1965). The purpose of the Council of Trent was to defend the dogmas of the Catholic Church against the Reformation and to preserve the existing liturgy. For this reason, prayer books and the rules of worship were brought together with the decisions taken at the Council of Trent. A liturgical book was announced under the name of Missale Romanum. This liturgical book, the first copy of which was announced in 1570, was reprinted and corrected in 1604, 1634, 1884 and 1920, and thus remained the sole and only copy in Latin for over three hundred years. In 1955, major changes took place in the Catholic liturgy, and the way the Eucharist Sacrament was performed also took its toll. However, there was no serious change in the validity conditions of the ritual. After the Second Vatican Council, the Novus Ordo Missae was announced and the language of worship began to be translated into vernacular. Thus, the worship books began to change. As a result, worship books written in the Novus Ordo were announced, in Latin in 1969, 1975, 2002, 2008, and in English in 2011. There is no De Defectibus text in these new books. However, the rules are still observed in the celebration of the Eucharist Sacrament in this text. For this reason, Missale Romanum, dated 1962, which is the last copy that includes this text in worship books, is used as a source in our study. De Defectibus is a law text consisting of 46 articles. These laws, which are discussed under 10 main headings, are basically related to the nature, preparation and sanctification of bread and wine. According to the laws, only a priest can perform the Eucharist Sacrament, and it is his duty to check that the bread and wine he has blessed are not corrupted. For example, unleavened bread or vinegared wine is considered defective. The most important moment of the Eucharist Sacrament is when the words of the Consecration on bread and wine are recited. The moment he pronounces the words that begin and continue with the Latin words "hoc est enim corpus meum" and "hic est enim Calix Sanguinis mei...", the bread is no longer a normal bread, but the body of Jesus, and the wine is not a normal wine, but his blood. The texts of the law detail how the priest can pronounce the texts correctly and solve the various mishaps he may encounter. Before all this, the priest must prepare himself to say these words by fasting, make his intentions pure while saying the words of the Consecration, and ensure that all the environmental elements related to the ritual are prepared while doing all these. These laws and the instructions in the texts determine the priest's actions, words, movements, and even where to turn his eyes so precisely. In the Sacrament of the Eucharist, the priest is only a minister. He cannot add anything from himself to the ritual. According to Christians, even the priest needs the salvation of God Jesus Christ. As long as these laws are followed, a common behavior is achieved through this Sacrament performed in the same way throughout the Catholic Church.

Keywords: History of Religions, Catholic Church, Canon Law, Sacrament of the Eucharist, De Defectibus.

Giriş

Katolik ve Ortodoks Kiliseleri tarafından bir sakrament/sır olarak kabul edilen Evharistiya ayini Hıristiyanlığın dini hayatının merkezinde yer alan en önemli ayindir. Protestan mezheplerinin birçoğu tarafından icra edilmekle birlikte sakrament olup olmadığına dair tartışmalar çeşitli Protestan mezheplerinin doğmasına sebebiyet vermiştir.¹ Bu ayin kaynağını bizzat İsa Mesih'in havarileri ile yediği son

¹ Tespit edebildiğimiz kadarıyla Kurtuluş Ordusu (The Salvation Army) ve Quakerlar (Quakers) mezhepleri Evharistiya ayinini icra etmemektedirler. Ayrıca bu ayini sakrament olarak da kabul etmezler. Örneğin; Kurtuluş Ordusu mezhebinin inancına göre kurtuluşun belli bir zamana, mekâna veya eylemlere

akşam yemeğindeki davranışlarından ve emirlerinden² alır. Bu makalenin amacı Evharistiya ayininin sahih bir şekilde gerçekleşmesi ve bu ayinle beklenen kutsallığın cereyan etmesi için Katolik Kilisesi tarafından belirlenen yasaları incelemektir.

Çalışmamızda Evharistiya ayiniyle ilgili Hıristiyan mezhepleri arasındaki fikir ayrılıklarına değinilmeyecektir.³ Yine Evharistiya ayininde ekmek ve şarabın İsa Mesih'in eti ve kanına dönüşmesi inancı olan *transubstantiation* kavramı ile ilgili teolojik ve tarihsel tartışmalar da konumuz dışındadır.⁴ Genel olarak sakramentlerin veya özel olarak Evharistiya ayininin mahiyeti hakkında ayrıntılı bilgi vermek de çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.⁵

Evharistiya ayini son derece kuralcı bir yapıda seyreden bir ayindir. Bu ayinin başından sonuna kadar rahibin, diyakozun, diğer görevlilerin ve hatta cemaatin neler yapması gerektiği belirlenmiştir. Rahibin el hareketlerinden, okuduğu metinlere, durduğu noktaya kadar hatta gözleriyle baktığı yer (ayin esnasında rahibin bazen yere, bazen elinde tuttuğu kadehe, bazen göğe bakması emredilir) Papalık Makamı tarafından vaz edilen kanunlarla tespit edilmiştir. Tam bir saygınlık, alçak gönüllülük, dindarlık ve kutsallık ifade etmesi ve dünyadaki bütün Katolik Kiliselerce aynı şekilde icra edilmesi için tüm bu ayrıntılar tek tek ele alınmış ve resmî ayin kitaplarının ilk sayfalarında yer verilerek bütün rahiplerin bunlara harfiyen uyması emredilmiştir. Bu yasalar içinden özel bir başlıkta, ayrı bir biçimde ayinin kutsallığını bozan durumlar da belirtilmiştir. "*De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*"⁶ şeklinde bilinen bu başlıkta 46 maddede bu hususlar ele alınır. Çalışmamızın merkezini bu 46 maddenin Latince'den tercümesi, yorumlanması ve diğer Kilise hukuk metinleriyle paralel okunması oluşturacaktır. Böylece Kilisenin maddi ve manevi hayatının merkezini oluşturan bu ayinin tarihsel süreçte ne anlama geldiğinden çok, hangi kurallar ile korunduğundan, nasıl ihtimam ile sürdürüldüğünden ve teolojik olarak bu kuralların ne ifade ettiğinden bahsedilecektir.

1. Ayin Kitaplarının Tarihsel Serencamı

Evharistiya ayini, kadim zamanlardan beri Hıristiyanlar tarafından İsa Mesih'i anmak için yapılan bir ibadet biçimidir. Latince *missio*, dağıtmak, yollamak fiilinin arkaik kullanımından⁷ türeyen *missa* şeklinde bilinir. Ayinin son bölümünde

bağlanması düşünülemez zira onların itikad metnine göre; "*Tanrının lütfu serbestçe ve bütün insanlara açık bir biçimde her zaman ve mekânda hazır ve nazırdır*". *The Salvation Army Handbook of Doctrine* (London: Salvation Books, 2010), 299-300.

² 1. Korintoslulara, 11:20-21; Matta, 26:26-29; Markos, 14:22-25; Luka, 22:17-21. Özellikle "*beni anmak için böyle yapın*" emri Evharistiya ayininin teolojik temeli olarak ifade edilir. *Kutsal Kitap: Eski ve Yeni Antlaşma (Tevrat, Zebur, İncil)* (İstanbul: Kitabı Mukaddes Şirketi, 2009).

³ Katolik Kilisesinin ve erken dönem Protestan Kiliselerinin görüşlerinin mülahazası için: Ahmet Hikmet Eroğlu, "Ekmek-Şarap Ayini (Evharistiya) Konusunda Katolikler ve Protestanlar Arasındaki Anlayış Farklılıkları", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 39 (1999), 439-453.

⁴ Bu konuyu detaylı bir şekilde ele alan çalışma için: Canan Seyfeli, "Evharistiyada İsa Mesih: Sembol ve/veya Gerçek", *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25/1 (2022), 47-69.

⁵ Sakramentler ile ilgili ayrıntılı bilgi için: Ali Erbaş, *Hıristiyan Ayinleri (Sakramentler)* (İstanbul: Nun Yayıncılık, 1998).

⁶ *Evharistiya Ayininin Kutlanması Sırasında Gerçekleşebilecek Kusurlar Üzerine*

⁷ Adrian Fortescue, *The Mass: A Study of the Roman Liturgy*, thk. Bernard Ward - Herbert Thurston (Boonville, New York: Preserving Christian Publications, 2007), 392.

rahip “*ite, missa est*” diyerek cemaati dağıtır. Bu anlamda düşünüldüğünde bu ibare, “*gidiniz, (cemaat) dağıldı*” manasına gelir. Evharistiya (εὐχαριστία) kelimesi ise Yunanca hamd, şükür anlamlarına gelir. Bu ayin *Coena Domini* (Rabbin Yemeği), *Mensa Domini* (Rabbin Masası), *Corpus Domini* (Rabbin Bedeni), *Sanctissimum* (Kutsalların En Kutsalı), *Synaxis* (Cemaat) gibi şekillerde de ifade edilir.⁸

Evharistiya ayini kompleks ve parçalı bir yapıda teşekkül eden, tarihi süreçte çeşitli evrelerden geçen bir ayin manzumesidir. Bazı parçaları Havarilerde dahi görebildiğimiz kadar eski unsurlara işaret eder. Kimi bölümleri ise kilise konsillerince alınan kararlarla tarihi süreçte belirlenmiştir.⁹ Roma Katolik Kilisesi’nin Evharistiya ayininin icrası için kullandığı ayin kitabı *Missale Romanum* isimli bir kitaptır. Rahipler kilisede bu kitaptaki yönergelere uygun davranmakla yükümlüdür ve bu kitaptan ilgili duaları okurlar. Bu kitapların “anası”, yani gerçekten bir kitap şeklinde düzenlenmiş ilk nüshası 1570 yılında Papa V. Pius (1504-1572) tarafından Trent Konsili’nde (1545-1563) alınan kararlar doğrultusunda ilan edilen belgelerden birisi olan *Quo Primum* belgesiyle duyurulmuştur.

Papa V. Pius tarafından ilan edilen bu belgeyle, kadim zamanlardan beri Katolik Kilisesi’nin uygulayageldiği ayin düzeni tesis ve ikrar edilerek yazılı bir metin haline getirilmiştir. “*Missale Romanum 1570*” olarak bilinen ilk temel nüsha bu belge ile oluşturulmuştur. İlerleyen yüzyıllarda bütün Avrupa’ya tesir eden Reform hareketlerinin özellikle kutsal metinlerin ve ibadet dillerinin halkın konuştuğu dillere tercüme edilmesi gerektiğiyle ilgili görüşleri, Katolik Kilisesi’ni de etkisi altına almaya başlayacaktır.

Özellikle bu yüzyıllarda ortaya çıkan bazı Protestan mezhepleri halkın diliyle ibadet etmeye başlayınca Katolik Kilisesi de ağır eleştirilere maruz kalmıştır. Bu eleştirilere rağmen ayin kitabı *Missale Romanum* sadece 1604, 1634, 1884 ve 1920 yıllarında her seferinde yalnızca küçük baskı hatalarını veya minimal bazı kelime değişikliklerini düzelterek üç yüz yılı aşkın bir süre Latince olarak yegâne nüsha olarak kalmıştır. 1955 yılına gelindiğinde Papa XII. Pius (1876-1958) tarafından yeni bir *Missale Romanum 1955* ilan edildi ve bu sefer yapılan değişiklikler devasa boyuttaydı. Litürjik açıdan birçok söz, davranış, kelime, dua ve mezmur sadeleştirildi, çıkartıldı, azaltıldı veya değiştirildi. Bu değişiklikler *Maxima Redemptionis* isimli bir belgede önce Kutsal Hafta üzerinde denendi, sonra *Cum Nostra Hac Aetate* isimli belgeyle de tüm yıla şamil kılındı. *Rubricarum Instructum* isimli bir belgeyle başka sadeleştirmeler ve çıkarmalar yapılarak 1962 yılında yeni bir nüsha yayınlandı. II. Vatikan Konsili (1962-1965) yapıldığı sırada litürji zaten uzun yıllardır sürekli değişmekteydi ve bu konsilde bir defa daha tüm bu değişiklikler gözden geçirilerek her şey en baştan yeniden ele alındı. Papa VI. Paul (1897-1978) tarafından *Novus Ordo Missae* isimli bir belge ilan edilerek Eski Ayin Düzeni tamamen iptal edildi ve *Yeni Ayin Düzeni* tanıtıldı. Bu düzene göre yeni bir ayin kitabı, yani *Missale Romanum*

⁸ Joseph Pohle, “Eucharist”, *The Catholic Encyclopedia* (New York: Robert Appleton Company, 1909); John Francis Sullivan, *The Externals of the Catholic Church: Her Government, Ceremonies, Festivals, Sacramentals, And Devotions* (New York: P. J. Kenedy & Sons, 1917), 89.

⁹ Sullivan, *The Externals of the Catholic Church: Her Government, Ceremonies, Festivals, Sacramentals, And Devotions*, 89-107.

1969, yazıldı ve birinci örnek nüsha olarak ilan edildi. 1975 yılında ikinci ve 2002 yılında üçüncü baskısı yapıldı. Üçüncü baskısını Papa II. John Paul (1920-2005) ilan etti. 2008 yılında ise o yıla kadar gerçekleşen azizlik mertebesine yükseltelen kişiler için özel anma ve bayram günleri tespit edildi ve bunları ihtiva eden son nüsha ilan edilmiş oldu. 2008 yılındaki Latince nüshanın 2011 yılında İngilizce resmi çevirisi *The Roman Missal*¹⁰ ismiyle yapıldı ve İngilizce konuşan milletlerin kullanımına sunuldu.

Ayin kitaplarının 1570'den beri sürekli değişmesi genel olarak litürji ile ilgili olmuştur. 1570 yılından 1955 yılına kadar yapılan değişiklikler küçük boyuttaydı. 1955 yılında ayinle ilgili birçok husus sadeleştirildi. II. Vatikan Konsili'nden sonra alınan kararlar doğrultusunda 1969 yılında Yeni Ayin Düzeni'ne geçilince, ayinin dilinden, rahibin hareket biçimine kadar pek çok şey köklü bir biçimde değişmiştir. Bu gibi litürjik değişiklikler konuyla alakalı olmadığı için detaylı bir şekilde ele alınmamıştır. Evharistiya ayininin sıhhat şartlarını konu edinen "*De Defectibus*" yasa metni II. Vatikan Konsilinden sonraki ayin kitaplarında, yani *Missale Romanum* 1969, 2002, 2008 ve 2011 (İngilizce) kitaplarında yer almamaktadır. Evharistiya ayininin sıhhatini bozucu bu hususların neden II. Vatikan sonrası ayin kitaplarında yer almadığının bir cevabı yoktur. Çalışmamızda *Missale Romanum* 1962 nüshası¹¹ esas alınmıştır. Bu nüshanın LXVI-LXVIII. (66-68.) sayfalarında yer alan "*De Defectibus*" metni aşağıdaki şekilde bir içyapıya sahiptir:

- I. Giriş (1 madde)
- II. Maddi kusurlara dair hükümler (1 madde)
- III. Kusurlu ekmeğe dair hükümler (8 madde)
- IV. Kusurlu şaraba dair hükümler (9 madde)
- V. Biçimsel kusurlara dair hükümler (2 madde)
- VI. Rahibin kusurlarına dair hükümler (1 madde)
- VII. Rahibin niyetinin kusurlu olmasına dair hükümler (4 madde)
- VIII. Manevi durumun kusurlu olmasına dair hükümler (1 madde)
- IX. Bedenin mizacındaki kusurlara dair hükümler (3 madde)
- X. Ayinin kendisiyle alakalı kusurlara dair hükümler (16 madde)

Bu sınıflandırma resmî belgede yapılan bir ayırmadır. İlerleyen bölümde Evharistiya ayininin sıhhat şartlarını bozucu bu 46 maddeyi inceleyecek ve bu yasaların teolojik zeminlerini tespit etmeye ve bunlarla ilişkili Kilise hukukundaki diğer yasalara göz atmaya çalışacağız. Hıristiyanların nezdinde dini yasalar en başta Kutusal Kitap'ın emirlerinin ve geleneğin ortaya koyduğu pratiğin tatbikinden ibarettir. Evharistiya ayini ile ilgili genel ve özel şartlar da bu şekilde tesis edilmiştir.

2. Evharistiya Ayininin Sıhhat Şartları

Evharistiya ayiniyle ilgili detaylı mülahalalara girmeden önce Katolik

¹⁰ *The Roman Missal* (New Jersey: Catholic Book Publishing Corp., 2011).

¹¹ *Missale Romanum: ex Decreto SS. Concilii Tridenti Restitutum Summorum Pontificum Cura Recognitum* (Romae: Sacrae Rituum Congregationis, 1962).

Kilisesi'nin temel hukuk metni olan *Codex Iuris Canonici*¹² ile ilgili bilgi vermemiz gerekmektedir. Katolik Kilisesi'nin hiyerarşik yapısı diğer Hıristiyan kiliselerinden önemli ölçüde farklılık gösterir. Bu hiyerarşi, kişinin sonsuz kurtuluşunu temin etmek için Kilise'de yerleşik bulunan güçlerin tamamı şeklinde anlaşılır ve bu güçler daha alt tabakadakilerin üstlerine bağlı bulunduğu ve itaat etmekle yükümlü olduğu değişik tabakalara veya seviyelere ayrılır.¹³ Bu hiyerarşinin işleyişini kontrol eden yasalar bütünü ise *Codex Iuris Canonici* olarak isimlendirilen bir çeşit anayasa metninde yer almaktadır. *CIC* olarak kısaltılan bu Kanun Kitabı, Katolik Kilisesi'nin doğasıyla uyumlu olarak, tarihî süreçte gelişerek günümüze kadar gelmiş geniş bir külliyyattır. Bu külliyyat, Kilise Otoritesi tarafından oluşturulan veya bu otorite tarafından *uyum sağlanan* yasalar ve yönetmelikler bütünü olarak ifade edilir. '*Uyum sağlanan*' ifadesinden maksat ise, Kilise'nin zaman zaman sivil yasalardan ödünç aldığı belli başlı öğelerdir. Toplam 1752 kanunu ihtiva eden bu külliyyat, Katolik Hıristiyanların, ister ayin yönetme yetkisine sahip olan bir Piskopos, ister halktan birisi olsun, hepsinin uymakla yükümlü olduğu kanunlar bütünüdür. Bu kanunlar hem belli bir ayinin nasıl yönetileceğiyle ilgili dinî kuralları hem de suçlar, cezalar, ahlakî normlar veya yaptırımlar gibi beşerî ve içtimaî kuralları ihtiva eder. Günümüzde kullanılan metin Papa II. Paul tarafından *Sacrae Disciplinaes Leges*¹⁴ isimli bir papalık genelgesiyle 25 Ocak 1983 tarihinde ilan edilmiş ve 27 Kasım 1983 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bağlayıcılık açısından Kilise'nin bütün erklerini ve organlarını hükmü altına alan bir metindir. Evharistiya ayininin sıhhat şartlarıyla ilgili genel yasalar bu metinde, özel yasalar ise *De Defectibus* metninde ele alınmaktadır. Bu iki metindeki Evharistiya ayininin sıhhat şartlarıyla ilgili kuralların ilk ve en önemli olanına geçebiliriz.

2.1. Evharistiya Ayinini Yalnızca Rahip İcra Edebilir

*Evharistiya ayininin kutlanması bizzat İsa Mesih'in ve Kilise'nin bir eylemidir. Bu ayinde Rab olarak İsa Mesih, rahibin vekâletiyle bizzat kendisini, Baba Tanrıya, kurban olarak altarda sunar, bu esnada ekmek ve şarap görünümünde töz olarak hazır ve nazırdır ve bu kurban vasıtasıyla kendisiyle birebir ilişki kuran inanlılar için kendisini ruhani bir gıda olsun diye verir.*¹⁵

*İsa Mesih'in şahsında vekil olarak Evharistiya sakramentini gerçekleştirebilecek yegâne kişi, yalnızca yasalara uygun olarak takdis edilmiş bir rahiptir.*¹⁶

*Özellikle şu görevler bölgesel bir kilise rahibine tevdi edilmiştir: (7 tane sıralanır) 7. Dini bayram günlerinde ve hassaten Pazar günlerinde kutsal Evharistiya ayinini icra etmek.*¹⁷

Yukarıdaki kanun maddeleri birlikte düşünüldüğünde açıkça sadece bir rahibin Evharistiya verebileceği ilan edilir. Bu maddelerde zımnen birçok dogma da

¹² *Codex Iuris Canonici (Code of Canon Law): Latin - English Edition* (Washington, DC: Canon Law Society of America, 1998).

¹³ John Ming, "Concupiscence", *The Catholic Encyclopedia* (New York: Robert Appleton Company, 1908).

¹⁴ *Codex Iuris Canonici*, xxvii-xxxii.

¹⁵ *Codex Iuris Canonici*, md. 899 §1.

¹⁶ *Codex Iuris Canonici*, md. 900 §1.

¹⁷ *Codex Iuris Canonici*. md. 530 7°.

hayat bulmuştur. Örneğin Katolik Kilisesi'nin dogmalarından birisi olan *transubstantiation* ile ifade edilen rahibin duaları ile ekmek ve şarabın İsa Mesih'in eti ve kanına dönüşmesi dogmasına bu maddelerde de atıf vardır. Ayrıca, yedi kutsal sakramentten birisi olan *rahip takdisi* sakramentini alan bir din adamının bu ayini icra edebileceği ifade edilir. Bu da bizi zımnen kadınların asla bu ayini icra edemeyeceği bilgisine götürür, zira *rahip takdisi* sakramentini yalnızca erkekler¹⁸ alabilir. *Bölgesel kilise rahibi* tamlaması ise Latince *parochus* kelimesi ile ifade edilen bir görevi tanımlar. Piskoposlar gibi geniş bir coğrafyadaki inanlılardan değil, daha dar bir bölgedeki inanlılardan sorumlu rahip demektir.

Evharistiya ayini kural olarak günde sadece bir kere icra edilebilen bir ayindir.¹⁹ Zorunlu şartlar durumunda bu sayı iki veya en fazla üçe kadar çıkartılabilir.²⁰ Ayrıca Evharistiya ayini yalnız başına kutlanan bir sakrament değildir, mutlaka rahibe eşlik edecek cemaatten inanlılar olmalıdır.²¹ Bununla birlikte Katolik Kilisesi bünyesinde yer almayan bir kilisede veya Katolik olmayan bir cemaatin birlikteliğinde kutlanan Evharistiya ayinine iştirak etmek veya böyle bir ayinde ortaklaşa görev almak kesinlikle yasaktır.²²

2.2. Evharistiya Ayini İçin Gerekenler Hazır Olmalıdır

Evharistiya ayini uzun süren ve birçok aşamadan oluşan kompleks bir ayindir. Fakat ayinin bu basamakları inanlıları ayinin en önemli anı olan ekmek ve şarabın kutsanması, paylaşılması ve dağıtılması anına hazırlık için birer geçiş sürecidir. Dolayısıyla ayin süresince yapılan çeşitli hatalar, unutkanlıklar veya eksiklikler ayinin sıhhat şartlarını etkilemez. Ancak ekmek ve şarap kutsanırken tam o anda yapılması gerekenler titiz bir şekilde, adım adım ifade edilmiştir ve buradaki hatalar ayinin kutsallığını yitirmesine ve sıhhatinin bozulmasına sebebiyet verir. Daha kolay anlaşılması için Evharistiya ayininin aşamaları şu şekilde özetlenebilir:²³

- I. Rahibin ayine hazırlanması
- II. Rahibin ve din adamların altara ilerlemesi
- III. Ayinin başlangıcı
- IV. Giriş dualarının yapılması, *Kyrie Elesion* ve *Gloria in Excelsis* ilahilerinin söylenmesi
- V. Evharistiya ayininin icra edildiği güne özel duaların (*oratione*) okunması
- VI. Kutsal Kitaptan bölümlerin okunması, mezmurların okunması, ara ilahilerin okunması, vaazın gerçekleştirilmesi, amentünün okunması ve Kilise ve inanlılar için duaların edilmesi
- VII. ***Offertorium*²⁴ bölümü**, adaklar üzerine duaların edilmesi

¹⁸ "Sadece vaftiz edilmiş bir erkek yasalara uygun olarak rahip olarak takdis edilebilir." *Codex Iurix Canonici*, md. 1024.

¹⁹ *Codex Iurix Canonici*, md. 905 §1.

²⁰ *Codex Iurix Canonici*, md. 905 §2.

²¹ *Codex Iurix Canonici*, md. 906.

²² *Codex Iurix Canonici*, md. 908.

²³ *Missale Romanum*, LIII-LXV.

²⁴ Altar üzerinde ekmek, şarap ve suyun hazırlanması anıdır

VIII. Canon Missae²⁵ bölümü

IX. Canon Missae bölümünden Pater Noster duasına kadar yapılan niyazlar

X. Pater Noster duası

XI. Komünyon dualarına geçiş ve *İte, missa est* diyerek cemaatin dağılması

XII. Ayin sonrası kutsama ve Yuhanna İncilinin ilk ayetlerinin okunması

Rahip Evharistiya ayinini icra ederken bütün davranışları önceden planlanmış bir biçimde hareket eder. Bu listenin her bir maddesi çok detaylı bir biçimde ele alınarak rahibin davranış biçimleri, sözleri, el hareketleri ve hatta gözlerini nereye çevireceği, nerede oturacağı, ne zaman ayağa kalkacağı en ince ayrıntısına kadar belirlenmiştir. Bu süreçte rahibin kendince yaptığı tek davranışı VI. aşamada ifade edilen vaaz vermektir. Bundan başka rahibin ayine kendinden kattığı hiçbir davranışı yoktur. *De Defectibus* ve *Codex* özellikle koyu puntolarla ifade edilen VII. ve VIII. aşamalarda yapılabilecek kusurlu davranışları detaylı bir biçimde ele alır ve yalnızca buradaki hataların bütün ayinin sıhhatini bozacağı ifade edilir. Yani sadece bu iki aşamada rahip çok dikkatli davranmalı, titiz bir biçimde bütün kurallara riayet etmeli ve böylece Evharistiya ayininin esas gayesi olan sıradan bir ekmeği İsa Mesih'in etine, şarabı da onun kanına dönüştürmek için orada vekil olarak görev almalıdır. Bu minvalde ayinin sıhhatini bozucu ilk davranış, kutsanacak nesnelere, yani ekmeğe ve şarabın ayin esnasında hazır bir biçimde altarda görünür olmaması olarak şöyle ifade edilir:

Ayini icra edecek rahip, Evharistiya sakramenti için gerekli olan hiçbir şeyin eksik olmadığından emin olmak için bütün önlemleri almalıdır. Kutsanacak nesneye dair, kutsama kelimelerinden kaynaklı ve kutsamayı yapan rahipten doğan kusurlar tezahür edebilir. Bunlardan herhangi birisi eksikse ortada bir sakrament yoktur. Ancak, eğer uygun nesnelere varsa, kutsama kelimeleri, niyet de dahil olmak üzere, doğruysa ve kutsamayı yapan kişi yasalara uygun biçimde takdis edilmiş bir rahipse; başka ne eksik olursa olsun sakrament sahih ve geçerlidir. Bunlardan başka ayinin sahih bir sakrament olarak geçerliliğini etkilemeyen, ancak büyük günah olan ve hatta skandal boyutunda kusurlar tezahür edebilir.²⁶

Evharistiya ayininin sıhhatini bozan üç konu ele alınmıştır. Bunlardan ilki kutsanacak nesneyle, yani ekmeğe ve şarap ile ilgili hususlardır. İkincisi rahibin kutsama kelimelerini yapma biçimiyle ilgilidir. Bu konuda rahibe hiçbir serbestiyet tanınmamıştır. Üçüncü olarak ise rahibin kendisiyle alakalı maddi ve manevi durumları da Evharistiya ayininin sıhhatini etkilemektedir. Bu şekilde bir girizgâhla birlikte bu hususlar detaylarıyla ele alınır. Hepsinden önemlisi bir sakrament olan bu ayin maddi bir unsurun, yani ekmeğin, kutsanarak manevi bir şekle, yani İsa Mesih'in bedenine dönüştürülme eylemidir. Bu yüzden ilk ve öncelikli olarak ortada bir ekmeğe olmalıdır. Peki, bu ekmeğin niteliği hakkında yasalar ne söyler? Bir sonraki bölüm bu soruya cevap vermektedir.

²⁵ Ayinin en kutsal anıdır; burada ekmeğe ve şarap üzerine belirli kutsama duaları edilerek bunlar İsa Mesih'in eti ve kanına dönüştürülür.

²⁶ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, I. *Missale Romanum*, LXVI.

2.3. Evharistiya Ekmeği Sahih Olmalıdır

Evharistiya ayini İncillerde anlatıldığı üzere İsa Mesih'i anmak, onunla bütünleşmek ve onun gibi davranmak için icra edilen kutsal bir eylemdir. İncil ayetlerindeki ekmek ile ilgili bölümü hatırlatmak gerekirse:

*Yemek sırasında İsa eline **ekmek** aldı, şükran duasını yapıp ekmeği böldü ve öğrencilerine verdi.*²⁷

Ayette geçen basit bir 'ekmek' ibaresi hukuk metinlerinde unun niteliğinden, üretilirken kullanılan çözücü maddesine veya mayalı olup olmamasına kadar ince detaylarla ifade edilmektedir:

*Eğer ekmek buğday unundan yapılmamışsa veya buğday ile başka tahıllar büyük oranda karışmışsa ve artık o buğday ekmeği değilse veya başka bir yolla içine yabancı maddeler karıştırılmışsa, ortada sahîh bir sakrament yoktur.*²⁸

*Eğer ekmek gül suyuyla veya başka bir çözücü maddeyle yapılmışsa, sakramentin sahîhliği şüphelidir.*²⁹

*Eğer ekmek küflenmeye başlamış, ancak bozulmamışsa veya Latin Kilisesi'nin geleneğinin ön gördüğü şekliyle mayasız değilse, sakrament sahîhtir ancak ayini yöneten kişi ölümcül günah işlemiş olur.*³⁰

*En kutsal Evharistiya kurbanı bir ekmek ve içine bir miktar su ilave edilmiş şarap ile sunulmak zorundadır.*³¹

*Ekmek yalnızca buğday unundan mamul ve yeni yapılmış olmalıdır ki böylece bozulma tehlikesinden kaçınılsın.*³²

*Latin Kilisesi'nin kadim geleneği uyarınca rahip, Evharistiya ayinini sunacağı zaman mayasız ekmek kullanılmalıdır.*³³

*En zaruri şartlarda dahi olsa, ekmeği şarap olmadan veya şarabı ekmek olmadan veya her ikisini birden Evharistiya ayini dışında kutsamak kesinlikle yasaktır.*³⁴

Bu yasalarda açık bir şekilde ifade edildiği üzere Evharistiya ayininde kullanılması gereken ekmek mayasız, buğday unuyla yapılmış ve başka maddelerle karıştırılmamış bir şekilde öz doğasını bozmayacak biçimde hazırlanmış olmalıdır. Ayrıca ekmek üzerine okunacak kutsama dualarının yalnızca Evharistiya ayini esnasında icra edilmesi şiddetli bir şekilde emredilir. Yani, rahip ayin dışında bir zamanda veya mekânda bu ekmekleri kutsayıp kiliseye getiremez. Çünkü bu *ekmeği kutsama kelimelerinin* cemaat tarafından işitilmesi ayinin en önemli parçalarından birisidir. Bununla birlikte yasa metinlerinde ekmeğin kutsanma kelimelerinden önce veya sonra bozuk olduğu anlaşılması üzerine ne yapılacağı da belirtilmiştir. Eğer rahip ekmeğe kutsama kelimelerini okuduktan sonra ekmeğin bozuk olduğunu anlarsa yeni bir ekmek çıkarıp ona kutsama kelimelerini baştan okumalıdır.³⁵ Eğer

²⁷ Matta, 26:26

²⁸ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, III, 1. *Missale Romanum*, LXVI.

²⁹ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, III, 2. *Missale Romanum*, LXVI.

³⁰ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, III, 3. *Missale Romanum*, LXVI.

³¹ *Codex Iurix Canonici*, md. 924 §1.

³² *Codex Iurix Canonici*, md. 924 §2.

³³ *Codex Iurix Canonici*, md. 926.

³⁴ *Codex Iurix Canonici*, md. 927.

³⁵ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, III, 5. *Missale Romanum*, LXVI.

kutsama kelimelerini okumadan önce ekmeğin bozuk olduğunu anlarsa yine yeni bir ekmeğe alıp onun üzerine kutsama kelimelerini okumalıdır.³⁶ Velev ki ekmeğe kutsama kelimelerini okudu ve onu yedi sonra şarabı kutsadı ve içti ve o zaman ekmeğin bozuk olduğunu fark edebildiyse³⁷ kutsama dualarına en baştan başlamalı ve şarabı dahi yeniden kutsamalıdır. Zira sahih bir ekmeğin sahih bir şekilde kutsanmaması, ayin ilerlese bile bir şey ifade etmez, geri dönülmelidir.

Ayin esnasında ekmeğin kutsanması meselesi ayinin en önemli anlarından birisidir. Burası doğru bir şekilde yapılmazsa ya ölümcül günah kazanılır, ya da sahih bir ayin gerçekleşmez ve sakrament olmaz. Kilise günahları ölümcül (*peccatum mortale*) ve hafif (*peccatum veniale*) olmak üzere iki grupta ele alır.³⁸ Ölümcül günahlar ‘tam bilinçli bir şekilde ve isteyerek, ciddi bir konuda işlenmiş’ günahlardır.³⁹ Ciddi konu ise, adam öldürmek, zina etmek, hırsızlık yapmak, yalan yere tanıklık etmek, başkasının hakkını yemek, anne ve babaya saygısızlık etmek olarak tanımlanır.⁴⁰ Ekmeğin doğru bir şekilde üretilmiş olması ve doğru bir şekilde kutsanması o kadar önemli bir meseledir ki, cinayet ile eş seviyedeki bir günahın doğmasına sebebiyet verebilir. Böyle bir durumla karşılaşmamak için yasalar bu denli net ve detaylıdır. Benzer bir durum şarabın mahiyeti ve kutsanması için de geçerlidir.

2.4. Evharistiya Şarabı Sahih Olmalıdır

Evharistiya ayininde şarap kullanılması da İsa Mesih’in davranışlarının tatbi-
kinden kaynaklanmaktadır. Bu konuyla ilgili İncillerde şu ibareler yer alır:

“Aynı şekilde, yemekten sonra kâseyi⁴¹ alıp şöyle dedi:”

Bu minvalde Kilise’nin kadim geleneği şarabın da niteliği ile ilgili yasaları açıkça ortaya koymuştur.

*Eğer şarap saf sirkeleşmişse veya tamamen bozulmuşsa veya ekşi veya ham üzüm-
lerden yapılmışsa veya içine katılan su miktarı şarabın niteliğini bozacak miktarda
daysa, ortada sahih bir sakrament yoktur.*⁴²

*Eğer şarap sirkeye dönüşmeye başlamışsa veya bozulmaya yüz tutmuşsa veya ekşi-
mişse veya yeni sıkılan üzümlerden yapıldığı için tam mayalanmamışsa veya su ile
karıştırılmamışsa veya gül suyu veya başka bir çözücü maddeyle karıştırılmışsa sak-
rament sahihtir ancak ayini yöneten kişi ölümcül günah işlemiş olur.*⁴³

*Şarap, asmanın meyvesinden doğal olmalı ve bozulmamalıdır.*⁴⁴

Benzer şekilde şarabın niteliğiyle ilgili yasalar da ekmekte olduğu gibi aynı

³⁶ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, III, 4. *Missale Romanum*, LXVI.

³⁷ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, III, 6. *Missale Romanum*, LXVI.

³⁸ *Catechismus Catholicae Ecclesiae* (Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 1997), md. 1855.

³⁹ *CCE*, md. 1857.

⁴⁰ *CCE*, md. 1858.

⁴¹ İsa Mesih’in son akşam yemeğinin anlatıldığı İncil ayetlerinin (1. Korintlilere, 11:24, Matta 26:26, Markos 14:22, Luka 22:17 vd.) bu sahnesinde hiçbir ayette İsa Mesih’in eline şarap kadehini aldığı geçmemektedir. Ancak ilerleyen ayetlerde (Matta 26:29) “Babamın egemenliğinde sizinle birlikte tazisini içeceğim o güne dek, asmanın bu ürününden bir daha içmeyeceğim” ibareleri kullanılmaktadır. Dolayısıyla zimnen anlaşılan, kâsenin içindeki sıvının şarap olduğudur.

⁴² *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, IV, 1. *Missale Romanum*, LXVI.

⁴³ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, IV, 2. *Missale Romanum*, LXVI.

⁴⁴ *Codex Iurix Canonici*, md. 924 §3.

şeyi söyler. Şarap asmanın meyvesinden doğal ve bozulmamış olarak imal edilmeli, sirkeye dönüşmüş olmamalıdır. Şarap ile birlikte suyun da ayinde kullanılması, yani su katılmamış şarabın ayinin sıhhatini bozan en önemli unsur olması yine İncillerde İsa Mesih'in hayatının son anıyla ilişkilendirilir. Bu ayet onun çarmıhtaki ölüm anını anlatır:

*Ama askerlerden biri O'nun böğrünü mızrakla deldi. Böğründen hemen kan ve su aktı.*⁴⁵

Bu ayet esasında tıp bilimi çevrelerince de incelenmiş⁴⁶ ve anatomi çerçevesince gerçekleşmesi olası bir sonuç olarak değerlendirilmiştir. Katolik Kilisesi buradan hareketle şarabın susuz içilmemesi gerektiğini değerlendirmiştir. Aynı biçimde sembolik olarak bu su vaftiz yeminlerine işaret eder. Bu anlamda anlaşıldığında ise, vaftiz suyu ile tanrının kanının buluşması, yani tanrı inayetini isteyen insan ile ona cevap veren tanrının birliğini ifade eder. Evharistiya ayininde saf şarap kullanılması yasak olmasının sebebi içindeki bu insani özün, niyazın, duanın ve alçak gönüllüğün iskanlamaması; aynı zamanda İsa Mesih'in çilesinin bir sembolünü de içermesidir. Bu sembolik anlamlarına ilaveten, ayin esnasında rahip ekmeği kutsadıktan sonra sıra şarabı kutsamaya geldiğinde kadehte şarap veya su olmadığını fark ederse hemen bunları koyarak ayine *şarabı kutsama kelimelerinden* devam etmelidir.⁴⁷ Enteresan bir detay daha vardır, eğer şarabı kutsama kelimeleri söyleneceği zaman rahip kadehte şarap değil de su olduğunu fark ederse, suyun üzerine şarap dökemez, suyu başka bir kaba almalı, önce kadehe şarap koymalı, şarabın üzerine su koymalıdır.⁴⁸ Yani bu kural esasında ayinde önemli olan şeyin İsa Mesih'in kanını temsil eden şarap olduğunu göstermektedir. Suyun önemi ikincil derecededir, hatta öyle ki şarabı kutsama kelimeleri söylendikten sonra şarap kadehine su ilave etmediğini hatırlarsa rahip geri dönmez ve ayine devam eder. Çünkü su, sakramentin sahih olması için elzem bir şart değildir.⁴⁹ Son olarak kutsama kelimelerinden önce ekmekte veya şarapta bir kusur olduğu anlaşılırsa ve gerekli malzemeler (ekmek kusurluysa yeni ekmek, şarap kusurluysa yeni şarap) temin edilemezse ayin hemen sonlandırılmalı ve kusurlu ekmek ve şarap üzerine kutsama sözleri söylenmemelidir. Eğer ekmeğe kutsama sözleri söylendikten sonra şarabın bozuk olduğu ortaya çıkarsa ve yeni bir şarap da temin edilemeyecekse şarabın üzerine kutsama sözleri olmadan ayine devam edilmelidir.⁵⁰ Yani, kutsama sözleri o derece kutsal kelimelerdir ki, bunlarla İsa Mesih çağrılır ve maddi olan tinsel olana dönüştürülür. Ortada bir kusur varsa bu kelimeleri boş yere söylememek gerekmektedir. Bu kutsama kelimeleri bir sonraki bölümde ele alınmıştır.

⁴⁵ Yuhanna, 19:34

⁴⁶ İsa Mesih'in çarmıha gidene kadar gördüğü işkencelere bağlı olarak ve çarmıhtaki can çekişmesi sonucunda yaşadığı şok yüzünden vücudunun belli bir yerinde (ayette geçtiği gibi böğründe) *plevral efüzyon (pöresi)*, yani plevral boşlukta sıvı birikmesine neden olan bir süreç, geçirmiş olabileceği tartışılmıştır. Frederick T. Zugibe, "Death by Crucifixion", *Society of Forensic Science Journal* 17/1 (1984), 1-13.

⁴⁷ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, IV, 3. *Missale Romanum*, LXVI.

⁴⁸ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, IV, 4. *Missale Romanum*, LXVI.

⁴⁹ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, IV, 8. *Missale Romanum*, LXVI.

⁵⁰ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, IV, 9. *Missale Romanum*, LXVI.

2.5. Kutsama Sözleri Sahih Olmalıdır

Evharistiya ayininin en önemli bölümünün **Canon Missae** bölümü olduğunu yukarıda izah etmiştik. Bu bölüm aşağıdaki Latince ibarelerle başlayan alt bölümlerden oluşur:

Te igitur, clementissime Pater,...⁵¹

Memento, Domine, famulorum...⁵²

Communicantes, et memoriam....⁵³

Hanc igitur oblationem servitutis...⁵⁴

Quam oblationem tu, Deus...⁵⁵

Qui pridie quam pateretur... (*ekmeği kutsama kelimeleri*)

Simili modo postquam... (*şarabı kutsama kelimeleri*)

Unde et memores, Domine...⁵⁶

...

Bu alt bölümlerde yapılması gereken şey sadece metinden okumaktır. Bu yüzden buralarda ayinin sıhhatini bozucu bir durum söz konusu değildir. Önemli olan yerler *Qui pridie quam pateretur* ve *Simili modo postquam* şeklinde başlayan yerlerdir. Bunlar sırayla ekmeğin ve şarabın kutsanması kelimeleridir. Ayin malzemesinde bir kusur olursa, o kusur giderilene kadar bu kutsama sözleri söylenmemelidir. Bu sözler ile rahip vekâletinde sıradan ekmeğe İsa Mesih'in etine, sıradan şarap da İsa Mesih'in kanına dönüşür.

Ekmeği kutsama kelimelerinin tercümesi şu şekildedir:

İsa Mesih çarmıha gerildiği günün arifesinde kutsal elleriyle ekmeği aldı, gözlerini her şeye kadir Pederi olan sana çevirip şükretti, onu takdis etti, böldü ve Havarilerine vererek şöyle dedi: "Alınız ve hepiniz yiyiniz; bu sizin için kurban edilen benim bedenimdir."⁵⁷

Şarabı kutsama kelimelerinin tercümesi şu şekildedir:

Aynı şekilde yemekten sonra kupayı kutsal elleriyle aldı, sana şükredip onu takdis etti ve Havarilerine vererek şöyle dedi: "Alınız ve hepiniz bu kupadan içiniz; bu benim kanımdır, yeni ve ebedi ahdin kanı. O, günahların bağışlanması için, sizin ve bütün insanlar uğruna dökülecektir. Bunu beni anmak için yapınız."⁵⁸

⁵¹ *Merhametli Peder, tüm övgülerimizi sana yöneltiyor ve Oğlun Rabbimiz İsa Mesih'in aracılığıyla sana yalvarıyoruz...* şeklinde devam eder.

⁵² *Hatırla ey Rabbim, kulların X ve Y'yi, ve imanı, dindarlığı sence bilinen ve burada toplanmış bütün müminleri hatırla....* şeklinde devam eder. Bu dua esnasında o hafta ölmüş birisi varsa onun adı anılır.

⁵³ *Bütün Kilise ile birlikte dua ederek, önce sonsuz mutluluğa ermiş olan Rabbimiz İsa Mesih'in annesi Bakire Meryem'i anmak istiyoruz...* şeklinde devam eder. Bu dua esnasında birçok azizin adı anılarak onların aracılıklarına başvurulur.

⁵⁴ *Bu şekilde Rabbim senden bu hizmetimizi yüce lütfunla kabul etmeni niyaz ederiz...* şeklinde devam eder. Bu dua esnasında günlük huzur ve cehennemden sığınma talep edilir.

⁵⁵ *Sunduğumuz bu kurbanlarla hoşnut olmanı ve bunları bütün veçheleriyle kabul etmeni isteriz...* şeklinde devam eder.

⁵⁶ *Bunun için Rabbim, senin kulların olan bizler ve bizimle birlikte bütün kutsal Kilisenin...* şeklinde devam eder.

⁵⁷ *Kutsal Ayinin Kitabı* (İstanbul: Sent Antuan Kilisesi, 1997), 424; *The Roman Missal*, 491.

⁵⁸ *Kutsal Ayinin Kitabı*, 424-425; *The Roman Missal*, 491.

İsa Mesih'in sözleri olan tırnak içindeki ifadelerin Latincesini belirtelim:

Ekmeği kutsama kelimeleri: "Accipite et manducate ex hoc omnes: Hoc est enim Corpus meum, quod pro vobis tradetur".

Şarabı kutsama kelimeleri: "Accipite et bibite ex eo omnes: Hic est enim calix Sanguinis mei novi et aeterni testamenti, qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Hoc facite in meam commemorationem."

Bu Latince ibareleri Latince Kutsal Kitaba baktığımızda birebir bulamıyoruz. Bütün örnekleri buraya almak gereksizdir, sadece ekmeği kutsama kelimeleriyle kıyas edebilmek için bu sözlerin kaynağı olan İncil ayetlerini inceleyebiliriz:

1. Korintlilere, 11:24: "**Hoc est corpus meum, quod pro vobis est; hoc facite in meam commemorationem.**"

Matta 26:26: "**Accipite, comedite: hoc est corpus meum.**"

Markos 14:22: "Sumite: **hoc est corpus meum.**"

Luka 22:17: "**Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur. Hoc facite in meam commemorationem.**"

Bu atıflardan sonra ortaya şöyle bir gerçek çıkmaktadır: Katolik Kilisesi bu dört kutsal kitap ayetini mezcederek ortaya yeni bir cümle çıkarmış ve bunu ayinlerde okumaktadır. Bu cümledeki *manducate*, *yişiniz* kelimesi hiçbir İncil ayetinde geçmemektedir. Bunun yerine eş anlamlıları *comedite* veya *sumite* fiilleri kullanılmaktadır. Yine aynı şekilde *tradetur*, *takas edildi* fiili İncillerde geçmemektedir. En yakın anlamlı *datur*, *verildi* fiili geçmektedir. Hâlbuki *tradetur* denilmesi, zımnen İsa Mesih'in günahların kefareti için öldüğüne dair Katolik dogmaya da işaret eder. Katolik Kilisesi, İncillerden derlediği kelimeleri büyüsel özellikleri varmış gibi görmekte ve bu kelimelere hiçbir şey ilave edilmemesini, yanlış söylenmemesini veya herhangi bir şeyin çıkartılmamasını şöyle icbar eder:

Kutsama eylemi için gerekli olan tam ifadede eksik bir şey varsa, kutsama sözlerinden kaynaklı bir kusur ortaya çıkabilir. Bu sakramentin sahih olması için gereken kutsama kelimeleri şunlardır: "Hoc est enim Corpus meum" ve "Hic est enim Calix Sanguinis mei, novi et aeterni testamenti: mysterium fidei: qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum". Eğer rahip bu kutsama kelimelerini kısaltırsa veya biçimini değiştirirse ve yaptığı bu değişiklik aynı anlama gelmezse sahih bir sakrament gerçekleşmemiş olur. Diğer taraftan eğer o bu kutsama kelimelerine anlamı bozmayacak herhangi bir şey eklerse veya çıkarırsa, sakrament sahih olur, ancak ölümcül günah işlemiş olur.⁵⁹

Rahip kutsama eylemi esnasında gereken ibareleri söylemiş olduğunu hatırlayamazsa telaşa düşmesine gerek yoktur. Ancak, bununla birlikte, sakramentin gerçekleşmesi için elzem bir ibareyi atladığından eminse, baştan tekrar etmeli ve bu şekilde devam etmelidir.⁶⁰

Bu iki kuraldan anlaşılacağı üzere kutsama kelimelerinin doğru bir şekilde ifade edilmesi elzemdir. Yanlış yapılması durumunda başa dönülerek yeniden tekrar edilmesi emredilir. Ancak burada çok mühim bir detaya dikkat çekmemiz

⁵⁹ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, V, 1. *Missale Romanum*, LXVII.

⁶⁰ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, V, 2. *Missale Romanum*, LXVII.

gerekmektedir. *De Defectibus* metni yukarıda da söylediğimiz gibi II. Vatikan Konsili sonrası ayin düzeninin içeren ibadet kitaplarından çıkartılmıştır. *Yeni Ayin Düzeni* olarak bilinen bu düzende yapılan değişikliklerden birisi de eskiden bu kutsama kelimeleri içerisinde yer alan “*mysterium fidei*” ifadesinin artık bu kelimelerden sonra açık bir biçimde söylenmesi şekline dönüşmesidir. Yani, Katolik Kilisesi binlerce yıldır getirdiği ayin düzenini ve bununla ilgili kutsama kelimelerini II. Vatikan Konsili sonrasında değiştirmiştir. Eski ve Yeni ayin düzenlerindeki bu ifadelere göz atalım:

Eski Ayin Düzeni’ndeki ekmeği ve şarabı kutsama kelimeleri:

“*Hoc est enim Corpus meum.*” (ekmek için)

“*Hic est enim Calix Sanguinis mei, novi et aeterni testamenti: mysterium fidei: qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum*” (şarap için)

Yeni Ayin Düzenindeki ekmeği kutsama kelimeleri:

“***Accipite et manducate ex hoc omnes: Hoc est enim Corpus meum, quod pro vobis tradetur.***” (ekmek için)

“***Accipite et bibite ex eo omnes: Hic est enim calix Sanguinis mei novi et aeterni testamenti, qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Hoc facite in meam commemorationem.***” (şarap için)

İki ayin düzenindeki kutsama kelimeleri mukayese edildiğinde, II. Vatikan Konsili sonrasında yazılan ayinde daha açıklayıcı bir biçimde bu kelimelerin önüne ve arkasında cümleler konulduğu görülmektedir. Bununla birlikte eski düzendeki “*mysterium fidei*”, yani “*imanın gizidir*” şeklinde ibarenin de tamamen çıkartılarak bu sözlerden sonra söylenmesi kararlaştırılmıştır.

2.6. Rahipten Doğan Kusurlar Olmamalıdır

Evharistiya ayininin sıhhat şartlarından birisi de rahibin niyetinin sahih olmasından geçer. Rahip eğer ekmeği ve şarabı kutsayarak bunları İsa Mesih’in eti ve kanına dönüştürmeye tam bir niyetle yaklaşmazsa, bunu bir oyun veya eğlence olsun diye veya yalancıkdan yaparsa o zaman kutsama eylemi gerçekleşmez ve ayin sahih olmaz.⁶¹ Bununla birlikte ayin esnasında ekmeklerin bir kısmını rahip görmezse, bu ekmekler altardaki bir örtünün vs. altına kaçır, yere düşer ve gözden kaybolursa veya gördüğü ekmeklerden sadece bazılarını kutsamaya niyet ederse o zaman bu görünmeyen veya kutsanma niyeti olunmayan ekmekler kutsanmamış olur. Bu yüzden rahiplere her zaman gördükleri bütün ekmekleri kutsama niyetiyle dualara başlamaları tavsiye olunur. Zaman zaman rahibin dikkati dağılır ve aklı başka bir yere giderse ve o kutsama kelimelerini söylerken zihni başka yerdeyse ayin sahih olur, zira zaten oraya kutsama eylemi için gelmiştir.⁶²

Rahipten doğan bir başka kusur da eğer rahip ölümcül günah işlemiş ve usulüne uygun bir biçimde tövbe sakramentini gerçekleştirmediyse, onun icra ettiği sakrament geçerlidir, ancak ölümcül günah işlemiş olur.⁶³

Evharistiya ayininde rahibin bedeniyle ilgili doğabilecek kusur da bir tanedir.

⁶¹ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, VII, 1. *Missale Romanum*, LXVII.

⁶² *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, VII, 4. *Missale Romanum*, LXVII.

⁶³ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, VIII, 1. *Missale Romanum*, LXVII.

Buna göre, rahip Evharistiya ayininden önce bir saat oruç tutmazsa ayini icra edemez.⁶⁴ Bu ayinin kutsal bir eylem olmasından ötürü beden ve ruhun İsa Mesih'in eti ve kanını almaya manen ve ruhen hazır olması için ayin öncesinde herkesin en az 1 saat hiçbir şey yememesi gerektiğine dair yasak aslında herkes için geçerlidir.⁶⁵ Ancak bu yasağın iki tane istisnası vardır. Birisi eğer rahip gün içinde ikinci veya üçüncü kez Evharistiya ayinini kutluyorsa, o zaman ikinci ve üçüncü ayinlerden önce oruç tutması gerekmez.⁶⁶ Bir diğer istisna ise hastalar, yaşlılar veya sakatlar ve bu kişilere bakmakla yükümlü olan kişilerle ilgilidir. Bunlar bu oruç sürecinden muafır.⁶⁷ Su içilmesi veya ilaç alınması orucu bozamaz,⁶⁸ ancak bir şey yenilmemelidir.

2.7. Ayinin Sıhhatini Bozucu Diğer Hususlar

Evharistiya ayininin şekilci ve kuralcı bir sistematik içinde yürütüldüğünden bahsetmiştik. Bu şekilcilik o derece baskın ve belirgindir ki, ayinin içindeki kelimelerin nasıl okunacağından ayinin nerede yapılacağına, altarın nasıl süsleneceğine kadar bu detaylar özellikle *De Defectibus*'un son bölümünde 16 madde halinde sıralanır. Örneğin, eğer rahip okuyacağı duaları ezbere bilse bile önünde bir ibadet kitabı açık değilse ayinin sıhhatini bozan bir kusur doğmuş olur. Bununla birlikte eğer ayinin yapıldığı yer kutsanmamışsa, orası bir kilise değilse, yasal yollarla ibadete izin verilmeyen bir yerse, orada bir altar yoksa veya altar olsa ama altar kutsanmamış olsa yine orada yapılan ayin sahih bir sakrament olmaz. Altarın üç bez ile örtülmesi esastır (Baba, Oğul, Kutsal Ruh adına birer tane), bu sayıda bez ile örtülmemişse oradaki ayin sahih bir sakrament olarak geçerli değildir. Yine aynı şekilde altarın yanlarında balmumundan şamdanlar yoksa yine sakrament sahih olmaz. Sakramentin icra edileceği zaman da önemlidir, şafaktan bir saat önce öğleden bir saat sonraya kadarki zaman diliminde icra edilen Evharistiya Sakramenti sahih olabilir. Bu süreleri geçen ayinler sahih değildir.⁶⁹

Bununla birlikte rahibin dini kıyafetleri de doğru seçilmezse sakrament sahih olmaz. Bu kıyafetlerin türü, şekli ve rengi kutlanacak olan ayine göre değişiklik gösterir. Evharistiya Sakramenti yalnız başına yapılan bir ayin değildir, eğer rahibe eşlik edecek başka bir görevli veya çocuk yoksa ayin sahih olmaz. Evharistiya Sakramenti'nde kullanılacak nesnelere altın olması veya altın ile kaplanması esastır. Eğer kadeh (*calix*) veya ekmeklerin koyulduğu tabak (*patena*) altın değilse veya en azından içi altın kaplanmış değilse ayin sahih değildir. İsa Mesih'in kanının ve etinin olduğu maddeler altından mamul olmalıdır. Kadehi ve tabağı örten örtü (*corporalia*) ketenden imal edilmeli ve başpiskopos tarafından bu nesnelere önceden kutsanmalıdır. Aksi takdirde ayin sahih olmaz. İlaveten rahip ayin esnasında başını açmalıdır, herhangi gerekçeli bir sebebi olmazsa (örneğin, ameliyat olmuştur, o yüzden örtüyordur) ayin sahih olmaz. Başın açık olmasının bir sebebi, eski zamanlarda kralların önünde tebaanın başını açmasının bir saygı ifadesi olmasından ileri gelir. İsa Mesih'e

⁶⁴ *Codex Iurix Canonici*, md. 919 §1.

⁶⁵ *Codex Iurix Canonici*, md. 919 §1.

⁶⁶ *Codex Iurix Canonici*, md. 919 §2.

⁶⁷ *Codex Iurix Canonici*, md. 919 §3.

⁶⁸ *Codex Iurix Canonici*, md. 919 §1.

⁶⁹ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, X, 1. *Missale Romanum*, LXVIII.

de Göklerin Kralı olarak inanıldığı için onun huzurunda başın kapatılması edepsizlik addedilir.⁷⁰

Ayin esnasında eğer rahip *Canon Missae* bölümüne gelmeden kiliseye bir saldırı olursa veya ayinin yarıda kesilmesine sebep olan, deprem, sel veya binanın yıkılması tehlikesi gibi bir olay olursa ayin durdurulmalıdır. Eğer bu olay *Canon Missae* bölümünden sonra cereyan ederse ayine devam edilmeli ve hatta bu risk artarsa bütün bölümler atlanarak sadece ekmek ve şarabın dağıtılması bölümüne geçilmelidir. Çünkü önemli olan biran evvel ruhun gıdasının teminidir.⁷¹

Ekmeğin kutsanmış olması veya olmaması son derece önemli bir mihenk noktasıdır ve ayinin gidişatını tümüyle değiştirir. Evharistiya Sakramenti esnasında rahip hastalanır, bayılır veya ölürse ne olacağı da yasalarda belirtilmiştir. Kural olarak ekmeğin kutsanma kelimelerinin söylenmesi ayinin en önemli anıdır. Bu kelimeleri söyleyemeden rahip ölür, bayılır veya hastalanırsa ayin durdurulmalıdır. Bu kelimeleri söyledikten sonra ölürse, başka bir rahip kaldığı yerden devam ederek ayini tamamlamalıdır. Bu kelimeleri söyledikten sonra bayılırsa, devam eden rahip kutsanan ekmeği bölerek yarısını bayılan bu rahibe verir. Bu kelimeleri tam olarak bitiremeyip yarısında ölürse, o zaman ortada bir sakrament olmayacağı için ayin durdurulur. Ama tam şarabı kutsama kelimelerini söylerken ölürse, o zaman başka bir rahip devam etmeli ve ölen rahibin kutsadığı ekmeği ve kendi kutsadığı şarabı birlikte tüketmelidir. Tekrar baştan başka bir ekmeğe kutsayamaz. Çünkü zaten bir ekmeğe kutsanmıştır.⁷²

Aynı şekilde şarap kutsanmadan önce içine sinek, örümcek, böcek türünden bir şey düşerse bu kirlenmiş şarap dökülmeli yeni bir şarap ve su karışımı ile kutsama duaları yapılmalıdır. Şarap kutsandıktan sonra içine bir böcek düşerse, bu böcek alınır, başka bir kaptaki şarapla yıkanır ve ayin sonrasında yakılarak toprağa karışmak üzere özel bir sisteme sahip olan *sacrarium*'a dökülür. *Sacrarium* bir çeşit lavabodur ve kutsal nesnelere değen şeylerin yakılarak küle dönüştürüldükten sonra doğrudan toprağa akacak biçimde tasarlanır ve şehir arıtma sistemlerine veya kanalizasyonlara bu nesnelere artıkları gitmez. Yine buna benzer biçimde, eğer kutsanmış bir şarabın içerisine kimyevi bir sıvı, öldürücü bir zehir veya bayıltıcı bir ilaç düşerse şarap başka bir kadehe alınır ve ağzına kadar su doldurularak şarabın seyreltilmesi sağlanır. Seyreltilmiş ve arttırılmış bu karışım *sacrarium*'a dökülerek imha edilir.⁷³

Kutsanmış ekmeğin hiçbir kırıntı kalmamasına özen gösterilmelidir. Kutsanan ekmeğin tamamını yememek ölümcül günah olarak addedilir.⁷⁴ Aynı şekilde kalan kırıntıları da rahip eliyle toplayarak yer veya suyla birlikte karıştırarak yutar. Bu kırıntılar asla yere düşmemeli, *sacrarium*'a atılmamalıdır.⁷⁵

Evharistiya ayini inanlılarla birlikte yapıldığı için bu ayin esnasında skandal

⁷⁰ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, X, 1. *Missale Romanum*, LXVIII.

⁷¹ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, X, 2. *Missale Romanum*, LXVIII.

⁷² *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, X, 2. *Missale Romanum*, LXVIII.

⁷³ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, X, 5-6. *Missale Romanum*, LXVIII.

⁷⁴ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, X, 4. *Missale Romanum*, LXVIII.

⁷⁵ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, X, 8. *Missale Romanum*, LXVIII.

görüntüler oluşturacak hususlardan kaçınılmalıdır. Bunlara örnek olarak kırık bir ekmeğin insanların huzurunda yukarı kaldırılmasıdır. Eğer bu insanları telaşa düşürecek, şaşırtacak veya büyük sorunlar yaratacak şekilde bir skandala dönüşürse, sadece tam, bütün ve sağlam ekmekler kutsanmalıdır.⁷⁶

Kazayla rahip elindeki şarabı altara veya yere dökerse ne yapılacağı da yasa metninde geçmektedir. Bu durumda rahip kadehte kalan şarabı tüketmeli, yere veya masaya dökülen kısımları silerek *sacrarium*'a boşaltmalıdır. Örtülerin temizlenmesi için de azami özen gösterilmelidir. Buna benzer biçimde ekmek yere düşerse, büyük bir saygı ve huşu ile ekmek yerden alınmalı ve yere değen kısımları suyla hafifçe temizlenmelidir. Eğer ekmek rahibin üzerine düşerse ekstra bir şey yapılmasına gerek yoktur. Ama eğer ekmek cemaatten bir kadının üzerine düşerse rahip onu eliyle alamaz, kadın onu kendisi alıp tüketmelidir.⁷⁷ Rahiplerin kadınlarla temasının sınırlandırılması için konulan bu kural aynı zamanda kadının mahremiyetini de koruyucu niteliktedir.

Son olarak eğer rahip bu anlatılanların hiçbirisini yapmayı bilmiyorsa, bu uyarıları anlamıyorsa ve bu konularda bilgi sahibi değilse Evharistiya Sakramenti'nin sahih olarak icra edilmesi mümkün değildir.⁷⁸

Sonuç

Hıristiyan dini hayatının en kutsal ayinlerinden birisi olan ve en az her hafta bir kere icra edilen Evharistiya ayini hem içerik hem de şekilsel açıdan bütün yönleriyle birçok kurala tabidir. Bu kurallar ayinin icra edileceği mekândan, altarn düzenine, rahibin kıyafetlerinden kullanılan malzemelerin imal edildiği maddelerin türlerine kadar birçok konuyu kapsar.

Her yönüyle bu kadar titiz bir şekilde kurallarla belirlenen ve korunan bu ayinin tarihi süreçte Eski Ayin Düzeni ve Yeni Ayin Düzeni olmak üzere iki farklı biçimde sürdürüldüğü görülmektedir. Trent Konsili ile düzenli bir biçimde hatları belirlenen ve üç yüz yıl kadar süre boyunca kullanımda kalan Eski Ayin Düzeni temelde Latinceydi ve bu ayin düzenini anlatan ibadet kitapları ayin esnasında karşılaşılabilecek kusurlardan ve ayinin sıhhat şartlarını etkileyecek durumlardan rahibi korumak için bu kuralları ayin kitaplarının giriş sayfalarına işlemişlerdi.

II. Vatikan Konsilinden sonra Eski Ayin Düzeni ve bu ayin düzenini anlatan kitaplar da değiştirildi. Yeni Ayin Düzeni olarak bilinen yeni bir ibadet biçimine geçildi. Her ne kadar ibadetin içeriği, okunan metinlerin biçimleri ve rahibin hareket şekilleri ve duruş pozisyonları değişmiş gibi görünse de bu değişikliklerin ayine katılan bütün dindarların ayini anlamalarını arttırmayı hedeflediğini söyleyebiliriz. Zira özellikle ayin dilinin yerel dillere çevrilmesine izin verilmesi ve bu doğrultuda İngilizce ayin kitabının çevirisinin yapılması gibi etkenler Kilise'nin modern yüzyıla ayak uydurabilmesi için aldığı önlemler olarak okunabilir.

Mamafih, değişmeyen bir öz hep kalmıştır. Bu da Kutsal Evharistiya ayininin

⁷⁶ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, X, 9. *Missale Romanum*, LXVIII.

⁷⁷ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, X, 15. *Missale Romanum*, LXVIII.

⁷⁸ *De Defectibus in Celebratione Missae Occurrentibus*, X, 16. *Missale Romanum*, LXVIII.

bir sakrament olarak kabul edilmesi ve bu sakramenti en sahih bir biçimde icra edebilmek için temel kuralların devamının sağlanmasıdır. Bunların başında da Evharistiya ayininin en önemli anı olan ekmek ve şarabın kutsanması için özel kelimelerin söylenmesiyle bunların İsa Mesih'in gerçek eti ve kanına dönüştüğü inancı gelmektedir. Kuralların büyük bir kısmı ekmek ve şarabın doğru bir biçimde hazırlanması ve üzerlerine bu kelimelerin doğru bir biçimde söylenmesine yöneliktir. Rahibin bu konularda yapması muhtemel hatalara karşın her türlü kural konulmuş ve her zaman ayini sahih bir şekilde bitirebilmesi için bir çözüm sunulmuştur.

Hıristiyan dini hayatının en önemli anı İsa Mesih'in benliğiyle buluşulduğu Evharistiya ayinidir. Bu ayin o kadar önemli bir seviyede icra olunmaktadır ki; düşman tehdidiyle, sel felaketiyle veya çöküntü altında kalma riski olduğunda bile bütün dualar, bütün kelimeler ve bütün işler yarıda bırakılıp sadece ama sadece ekmek ve şarabı alarak O'nunla bütünleşme kâfi görülmektedir. Bu metinde anlatılan yasalar bütün dünyadaki Katolik Kiliselerinde aynı şekilde, biçimde ve düzende ibadetin sağlanması amacıyla matuftur. Zira Katolik Kilisesi'nin amentüsünün bir maddesi bu gerçeği şöyle ifade eder: *"Havarilerin inancına dayanan, Katolik ve kutsal olan tek Kilise'ye inanıyorum"*.⁷⁹ Amentüde geçen 'Katolik' kelimesi bir anlamda Kilise'nin evrensellik iddiasının sadece bir iddiada kalmadığı; ibadetlerin belli kurallarla düzenlenerek aynı biçimde tüm dünyada uygulanması için en ince ayrıntılarına kadar belirlendiğinin de bir göstergesidir.

Funding / Finansman: This research received no external funding. / Bu araştırma herhangi bir dış fon almamıştır.

Conflicts of Interest / Çıkar Çatışması: The author declare no conflict of interest. / Yazar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Kaynakça

- Erbaş, Ali. *Hıristiyan Ayinleri (Sakramentler)*. İstanbul: Nun Yayıncılık, 1998.
- Eroğlu, Ahmet Hikmet. "Ekmek-Şarap Ayini (Evharistiya) Konusunda Katolikler ve Protestanlar Arasındaki Anlayış Farklılıkları". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 39 (1999), 439-453.
- Fortescue, Adrian. *The Mass: A Study of the Roman Liturgy*. thk. Bernard Ward - Herbert Thurston. Boonville, New York: Preserving Christian Publications, 2nd Basım, 2007.
- Ming, John. "Concupiscence". *The Catholic Encyclopedia*. C. 4. New York: Robert Appleton Company, 1908.
- Pohle, Joseph. "Eucharist". *The Catholic Encyclopedia*. C. 5. New York: Robert Appleton Company, 1909.
- Seyfeli, Canan. "Evharistiyada İsa Mesih: Sembol ve/veya Gerçek". *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25/1 (2022), 47-69.
- Sullivan, John Francis. *The Externals of the Catholic Church: Her Government, Ceremonies, Festivals, Sacramentals, And Devotions*. New York: P. J. Kenedy & Sons, 1917.
- Zugibe, Frederick T. "Death by Crucifixion". *Society of Forensic Science Journal* 17/1 (1984), 1-13.
- Catechismus Catholicae Ecclesia*. Citta del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2. Basım, 1997. http://www.vatican.va/archive/catechism_lt/index_lt.htm

⁷⁹ CCE, md. 811; *Kutsal Ayinin Kitabı*, 417.

Codex Iuris Canonici (Code of Canon Law): Latin - English Edition. Washington, DC: Canon Law Society of America, 1998.

Kutsal Ayinin Kitabı. İstanbul: Sent Antuan Kilisesi, 1997.

Kutsal Kitap: Eski ve Yeni Antlaşma (Tevrat, Zebur, İncil). İstanbul: Kitabı Mukaddes Şirketi, 2009.

Missale Romanum: ex Decreto SS. Concilii Tridenti Restitutum Summorum Pontificum Cura Recognitum. Romae: Sacrae Rituum Congregationis, Editio Typica, 1962.

The Roman Missal. New Jersey: Catholic Book Publishing Corp., English Translation According to the Third Latin Typical (2002), 2011.

The Salvation Army Handbook of Doctrine. London: Salvation Books, 2010.